

**ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՎ ԳԻՏԱՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՌՈՒԹՅԱՆ ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԻ
ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ՈՒ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ
ԴՐԱՄԱՇՆՈՐՀԻ ԶԵՎՈՎ ՏՐԱՄԱԴՐՎՈՂ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱԶԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԳՈՒՄԱՐՆԵՐԻ
ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՄԱՍԻՆ**

ք. Երևան

29 դեկտեմբերի 2025թ.

Հայաստանի Հանրապետության բարձրագույն կրթության և գիտության կոմիտեն (այսուհետ՝ Կոմիտե), ի դեմս գլխավոր քարտուղարի պարտականությունները կատարող Կարեն Բորիսի Ղարիբյանի, որը գործում է Կոմիտեի կանոնադրության հիման վրա, մի կողմից, և ՀՀ ԳԱԱ «Էկոլոգանոսֆերային հետազոտությունների կենտրոն» ՊՈԱԿը (այսուհետ՝ Կազմակերպություն), ի դեմս տնօրեն (ռեկտոր) Լիլիթ Վարուժանի Սահակյանի, որը գործում է Կազմակերպության կանոնադրության հիման վրա, մյուս կողմից (այսուհետ՝ միասին՝ Կողմեր), հիմք ընդունելով Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2025 թվականի փետրվարի 13-ի N 156-Ն որոշման Հավելված N 1-ով հաստատված «Գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության բազային ֆինանսավորման ձևով պետական ֆինանսավորման կարգը» (այսուհետ՝ Որոշում), «Ենթակառուցվածքի պահպանում ու զարգացում» ծրագրի (այսուհետ՝ Ծրագիր) իրականացման նպատակով կնքեցին սույն պայմանագիրը (այսուհետ՝ Պայմանագիր)՝ հետևյալի մասին.

1. Պայմանագրի առարկան

- 1.1 Պայմանագրով Կոմիտեն պարտավորվում է Ծրագրի իրականացման նպատակով Կազմակերպությանը հատկացնել Հայաստանի Հանրապետության 2026 թվականի պետական բյուջեով նախատեսված 178 525 500 ՀՀ դրամ գումար, իսկ Կազմակերպությունը պարտավորվում է Ծրագիրն իրականացնել Որոշմամբ և Պայմանագրով սահմանված կարգով:
- 1.2 Պայմանագրի գնի մասին համաձայնության արձանագրությունը, իրականացվելից գիտական հետազոտությունների (այսուհետ՝ Միջոցառումներ) ակնկալվող գիտական արդյունքները, Ծրագրի նախահաշիվը, կատարողների մասին տեղեկությունները առաջադրանքը և օրացուցային պլանը ներկայացված են Պայմանագրի հավելվածներում:

2. Կողմերի իրավունքները և պարտավորությունները

2.1 Կոմիտեն իրավունք ունի՝

- 2.1.1 Կազմակերպությունից պահանջելու կատարել Պայմանագրի 2.4 կետով նախատեսված պարտավորությունները,
- 2.1.2 ցանկացած ժամանակ ստուգելու Կազմակերպության կողմից իրականացվող Միջոցառումների ընթացքը և որակը՝ առանց միջամտելու վերջինիս գործունեությանը,
- 2.1.3 չընդունելու իրականացված Միջոցառումները՝ իր հայեցողությամբ սահմանելով թերությունների անհատույց վերացման ողջամիտ ժամկետ,
- 2.1.4 առանց իրականացված Միջոցառումների արդյունքների դիմաց գումար տրամադրելու՝ միակողմանի լուծելու Պայմանագիրը և պահանջելու հատուցել պատճառված վնասները, եթե՝
  - 2.1.4.1 Կազմակերպությունը ժամանակին չի սկսում Ծրագրի իրականացումը, կամ Ծրագրի իրականացման ժամանակ ակնհայտ է դառնում, որ այն պատշաճ չի իրականացվելու,
  - 2.1.4.2 Կազմակերպությունը երկու և ավելի անգամ խախտել է Ծրագրով նախատեսված Միջոցառումների իրականացման ժամկետները (նախատեսված լինելու դեպքում),
  - 2.1.4.3 իրականացված Միջոցառումները չեն համապատասխանում Ծրագրով սահմանված պահանջներին,
- 2.1.5 Պայմանագիրն օրենքով կամ Պայմանագրով նախատեսված հիմքերով լուծելու դեպքում պահանջելու իրեն հանձնել անավարտ Միջոցառումների արդյունքները:

2.2 Կազմակերպությունն իրավունք ունի՝

- 2.2.1 Կոմիտեի կողմից գումարները չվճարվելու դեպքում միակողմանի լուծելու Պայմանագիրը և պահանջելու հատուցել իրեն պատճառված վնասները,
- 2.2.2 Ծրագրի կատարման համար, օրենսդրությամբ սահմանված կարգով, ներգրավելու երրորդ անձանց,
- 2.2.3 Կոմիտեի գրավոր համաձայնությամբ այլ կազմակերպություններին հանձնել կատարված աշխատանքների արդյունքները:

2.3 Կոմիտեն պարտավոր է՝

- 2.3.1 Ծրագրով նախատեսված դեպքերում աջակցել Կազմակերպությանը,
- 2.3.2 ընդունել համապատասխան որոշում՝ իրականացված Միջոցառումների մասին ներկայացված տարեկան հաշվետվության վերաբերյալ,

2.4 Կազմակերպությունը պարտավոր է՝

- 2.4.1 Ծրագիրը կատարել անձամբ,
- 2.4.2 Ծրագիրը կատարել առաջադրանքին համապատասխան և դրա արդյունքը Կոմիտե հանձնել սահմանված ժամկետում,
- 2.4.3 Պայմանագրի նախահաշիվը կազմել առաջնորդվելով Հայաստանի Հանրապետության կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարի 2025 թվականի դեկտեմբերի 22-ի N 2856-Ա/2 հրամանով ձևավորված միջգերատեսչական հանձնաժողովի 2025 թվականի դեկտեմբերի 24-ի նիստի արձանագրությամբ,
- 2.4.4 Պայմանագրով նախատեսված ֆինանսական միջոցներն օգտագործել Ծրագրով և Պայմանագրով սահմանված նպատակներով ու չափաքանակներով,
- 2.4.5 կատարել Կոմիտեի կողմից բացահայտված թերությունների վերացման նպատակով տրված ցուցումները,
- 2.4.6 աշխատանքի ակնկալվող արդյունքի ստացման անհնարինության հայտնաբերման կամ աշխատանքը շարունակելու ոչ նպատակահարմարության մասին ետօրյա ժամկետում տեղեկացնել Կոմիտե,
- 2.4.7 Պայմանագրի նախահաշվում ֆինանսական ցուցանիշներից շեղումների դեպքում Կոմիտե ներկայացնել հիմնավորում,
- 2.4.8 իրականացնել Ծրագրի շրջանակներում Կոմիտեի կողմից տրամադրված գումարների՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված հաշվապահական հաշվառում,
- 2.4.9 Ծրագրի ավարտից հետո Կոմիտե ներկայացնել Միջոցառումների իրականացման մասին տարեկան (ամփոփիչ) հաշվետվություն,
- 2.4.10 Պայմանագրի գործողության ընթացքում ապահովել Ծրագրի իրականացմանը վերաբերող փաստաթղթերին ծանոթանալու Կոմիտեի հնարավորությունը,
- 2.4.11 Ծրագրի իրականացման համար անհրաժեշտ ապրանքները, աշխատանքները և ծառայությունները ձեռք բերել «Գնումների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կարգով՝ պետության կարիքների համար կատարվող գնումների կանոններին համապատասխան,
- 2.4.12 Պայմանագրով նախատեսված Միջոցառումների իրականացման արդյունքում առաջացած տնտեսումները/խնայողությունները վերադարձնել Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջե՝ ոչ ուշ, քան մինչև 2027 թվականի հունվարի 24-ը:

3. Պայմանագրի գինը

Պայմանագրի գինը կազմում է 178 525 500 ՀՀ դրամ:

4. Մշտադիտարկում

- 4.1 Կոմիտեն ցանկացած ժամանակ կարող է իրականացնել մշտադիտարկում՝ ուսումնասիրելով Ծրագրին առնչվող փաստաթղթեր և նյութեր:
- 4.2 Մշտադիտարկումն իրականացվում է համաձայն Հայաստանի Հանրապետության կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարի 20.05.2020 թվականի N 638-Ա/2 հրամանով հաստատված «Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջեի ֆինանսավորմամբ իրականացվող գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության ծրագրերի և թեմաների մշտադիտարկման կարգի»:

5. Վճարման կարգը և ժամկետները

- 5.1 Կոմիտեն Պայմանագրի գինը վճարում է Պայմանագրում նշված Կազմակերպության հաշվարկային հաշվին փոխանցելու միջոցով, որն ըստ եռամսյակների բաշխվում է հետևյալ կերպ. բյուջետային տարվա 1-ին եռամսյակում՝ 20 տոկոս, 2-րդ եռամսյակում՝ 25 տոկոս, 3-րդ եռամսյակում՝ 25 տոկոս, 4-րդ եռամսյակում՝ 30 տոկոս:

6. Կողմերի պատասխանատվությունը

Կողմերը Պայմանագրով սահմանված պարտավորությունները չկատարելու կամ ոչ պատշաճ կատարելու համար կրում են պատասխանատվություն՝ ՀՀ գործող օրենսդրությանը համապատասխան:

7. Պայմանագրի գործողության ժամկետը

Պայմանագիրն ուժի մեջ է մտնում Կողմերի ստորագրման պահից և գործում է մինչև բյուջետային տարվա ավարտը:

8. Անհաղթահարելի ուժի ազդեցությունը (ՖՈՐՍ-ՄԱՃՈՐ)

Պայմանագրով նախատեսված պարտավորություններն ամբողջությամբ կամ մասնակիորեն չկատարելու համար Կողմերն ազատվում են պատասխանատվությունից, եթե դա եղել է անհաղթահարելի ուժի ազդեցության հետևանքով, որը ծագել է Պայմանագիրը կնքելուց հետո, և որը Կողմերը չէին կարող կանխատեսել կամ կանխարգելել: Այդպիսի իրավիճակներն են երկրաշարժը, ջրհեղեղը, հրդեհը, պատերազմը, ռազմական և արտակարգ դրության հայտարարումը, քաղաքական հուզումները, գործադուլները, հաղորդակցության միջոցների աշխատանքի դադարեցումը, պետական մարմինների ակտերը և այլն, որոնք անհնարին են դարձնում Պայմանագրով նախատեսված պարտավորությունների կատարումը: Եթե անհաղթահարելի ուժի ազդեցությունը շարունակվում է 3 ամսից ավելի, ապա Կողմերից յուրաքանչյուրն իրավունք ունի լուծելու Պայմանագիրը՝ դրա մասին նախապես տեղյակ պահելով մյուս կողմին:

9. Եզրափակիչ դրույթներ

- 9.1 Պայմանագրում կատարվող փոփոխությունները կամ լրացումներն իրավաբանական ուժ ունեն, եթե կազմված են գրավոր և ստորագրված են Կողմերի կողմից:
- 9.2 Պայմանագիրը կնքվում է երկու օրինակով, որոնք ունեն հավասար իրավաբանական ուժ: Յուրաքանչյուր կողմին տրվում է Պայմանագրի մեկ օրինակ: Պայմանագրի անբաժանելի մասն է Կազմակերպության կողմից Կոմիտե ներկայացված Ծրագրի հայտը:
- 9.3 Պայմանագրով չնախատեսված հարաբերությունները կարգավորվում են Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ:

10. Կողմերի հասցեները, բանկային վավերապայմանները և ստորագրությունները

Կոմիտե

Բարձրագույն կրթության և գիտության կոմիտե

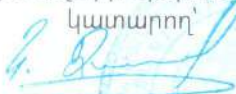
ք. Երևան, Օրբելի եղբայրների 22

Հ/հ՝ 900011033033

ՀՎՀՀ՝ 02704199

ՀՀ ՖՆ կենտրոնական գանձապետարան

Գլխավոր քարտուղարի պարտականությունները
կատարող՝

(ստորագրություն)

Կ. Տ.

Կարեն Բորիսի Ղարիբյան

Ծրագրի գիտական ղեկավար՝

(ստորագրություն)

Կազմակերպություն

ՀՀ ԳԱԱ «Էկոլոգանոսֆերային հետազոտությունների
կենտրոն» ՊՈԱԿ

ք.Երևան, Արսլյան 68

Հ/հ՝ 900018005414

ՀՎՀՀ՝ 01506627

ՀՀ ՖՆ գործառնական վարչություն

Կազմակերպության տնօրեն (տնօրենի)
(ստորագրություն)

Լիլիթ Վարուժանի Սահակյան

Սահակյան Լիլիթ Վարուժանի

**ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ
ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԻ ԳՆԻ ՄԱՍԻՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹՅԱՆ**

Մենք՝ ներքոստորագրյալներս, Կոմիտեի գլխավոր քարտուղարի պարտականությունները կատարող Կարեն Բորիսի Ղարիբյանը և Կազմակերպության տնօրեն (ոեկտոր) Լիլիթ Վարուժանի Սահակյանը, վկայում ենք, որ Կողմերը համաձայնություն են ձեռք բերել 29 դեկտեմբերի 2025թ. N 1-12/26-IS/ECOCENTER պայմանագրի գնի վերաբերյալ՝ 178 525 500 ՀՀ դրամ գումարի չափով:

Սույն արձանագրությունը հիմք է Կողմերի միջև փոխադարձ հաշվարկների և վճարումների համար:

Կոմիտե

Գլխավոր քարտուղարի պարտականությունները
կատարող՝

(ստորագրություն)
Կարեն Բորիսի Ղարիբյան

Կ. Տ.

Կազմակերպություն

տնօրեն (ոեկտոր)՝

(ստորագրություն)
Լիլիթ Վարուժանի Սահակյան

Ս.

ԱԿՆԿԱԼՎՈՂ ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔ
«Ենթակառուցվածքի պահպանում ու զարգացում» ծրագրի

Ակնկալվող արդյունք	Քանակ
ՄԳՇ-ում (Սիջազգային գիտատեղեկատվական շտեմարան) հրապարակում՝	9
Այլ պարբերականում հրապարակում՝	6
Գրքեր, մենագրություններ՝	0
Գիտաժողովի նյութեր՝	5

Կազմակերպության տնօրեն (ոեկտոր)՝

(ստորագրություն)

Լիսին Կարոյանի Սահակյան

Կազմակերպության գիտքարտուղար՝

(ստորագրություն)

Արամյան Բրիտանա
Վլասերյանի

ՆԱԽԱՀԱՇԻՎ

«Ենթակառուցվածքի պահպանում ու զարգացում» ծրագրի

ՀՀ դրամ

Հ/հ	Հոդվածի անվանումը	Ֆինանսավորման չափը	այդ թվում՝			
			1-ին եռամսյակ (20%)	2-րդ եռամսյակ (25%)	3-րդ եռամսյակ (25%)	4-րդ եռամսյակ (30%)
1.	աշխատավարձ՝ (ներառյալ հարկերը և այլ պարտադիր վճարները)	166 807 356	33 361 471	41 701 839	41 701 839	50 042 207
2.	տնտեսական ծախսեր՝	8 298 000	1 659 600	2 074 500	2 074 500	2 489 400
3.	այլ ծախսեր՝	3 420 144	684 028	855 036	855 036	1 026 044
Ընդամենը՝		178 525 500	35 705 099	44 631 375	44 631 375	53 557 651

Կազմակերպության տնօրեն (ոեկտոր)՝

(ստորագրություն)

Լիլիթ Վարդանի Սահակյան

Կազմակերպության գլխավոր հաշվապահ՝

(ստորագրություն)

Տարուշ Վարդանի Բուսակյան

ՆԱԽԱՀԱՇՎԻ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՎ ԱՅԼ ԾԱԽՍԵՐ

«Պրամ

Հ/հ	Ծախսերի անվանումը	Ֆինանսավորման ծավալը
	Կոմունալ ծառայություններ, այդ թվում՝	8 298 000
1.	էլեկտրաէներգիայի ծառայություն	4 000 000
2.	գազի ծառայություն	0
3.	ջրամատակարարման ծառայություն	120 000
4.	կապի ծառայություն	800 000
5.	աղբահանություն	60 000
6.	Համակարգչային ծառայություն	3 162 000
7.	Գործք	116 000
8.	Դեռատիզացիա	40 000
	Այլ ծախսեր, այդ թվում՝	3 420 144
1.	Գրենական պիտույքներ	200 000
2.	Լաբորատոր նյութեր	400 000
3.	Տնտեսական ապրանքներ	500 000
4.	Գործուղում	1 000 000
5.	Տպագրություն	100 000
6.	Գույք	100 000
7.	Սարքեր սարքավորումներ	500 000
8.	Մասնագիտական վերապատրաստում	200 000
9.	Այլ՝ չնախատեսված ծախս	420 144

Կազմակերպության տնօրեն (ոեկտոր)՝

[Ստորագրություն]
 (ստորագրություն)

Լիլիա Կարոնյանի Սահակյան

Կազմակերպության գլխավոր հաշվապահ՝

[Ստորագրություն]
 (ստորագրություն)

Տարուշ Կարոյանի Իսահակյան

ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔ

«Շրջակա միջավայրի երկրաբնապահպանական հետազոտություններ» ծրագրի
(ծրագրի անվանումը)

1. Աշխատանքի կատարման հիմքը՝ Հայաստանի Հանրապետության 2026 թվականի պետական բյուջե:

2. Աշխատանքի նպատակը (1 պարբերություն):

Ծրագիրը նպատակաուղղված է իրականացնելու ՀՀ տարբեր տարածքների էկոլոգիական իրավիճակի համալիր գնահատում, էկոլոգիական, առողջական և սնման շղթայի ռիսկի գործոնների բացահայտում և գնահատում, էկոլոգիական փորձաքննության գիտամեթոդական հիմունքների մշակում՝ նորագույն նորարարական տեխնոլոգիաների և միջազգայնորեն ընդունված մեթոդների կիրառմամբ: Ապահովել և նպաստել ոլորտի ազգային գիտական դպրոցի զարգացմանը՝ կրթական տարբեր մակարդակներում և ձևերում:

3. Աշխատանքին ներկայացվող հիմնական պահանջները (մինչև 1 էջ):

Ծրագրով նախատեսված հիմնարար և կիրառական բնույթի միջգիտակարգային հետազոտություններն ուղղված են ՀՀ տարբեր տարածքների էկոլոգիական իրավիճակի համալիր գնահատմանը, էկոլոգիական և առողջական ռիսկի գործոնների բացահայտման և գնահատմանը, էկոլոգիական փորձաքննության գիտամեթոդական հիմունքների մշակմանը, մարդու էկոլոգիային առնչվող խնդիրների լուծմանը, բնական ռեսուրսների կառավարման գործընթացների բարեփոխմանը, սննդի անվտանգությանն ու սննդային շղթայի ռիսկերի բացահայտմանը և գնահատմանը: Նշված հետազոտությունները հիմնականում առնչվում են ազգային անվտանգության նշանակություն ունեցող հարցերին:

Ծրագրի հայեցակարգը ամբողջովին համապատասխանում է Շրջակա միջավայրի (ՇՄ) պահպանության ոլորտում հետազոտությունների զարգացման համաշխարհային միտումներին: Ծրագրում ներկայացված խնդիրներն իրենց արտացոլումն են գտել ՀՀ-ի կողմից վավերացված և/կամ վավերացման գործընթացքում գտնվող միջազգային կոնվենցիաներում և նախատեսվող հետազոտությունները կնպաստեն ստորև նշված կոնվենցիաներից բխող՝ հանրապետության կողմից ստանձնած պարտավորությունների կատարմանը (անապատացման դեմ պայքարի, «Սնդիկի վերաբերյալ» Մինամատայի, կենսաբանական բազմազանության, միջսահմանային կոնտեքստում ՇՄ-ի ազդեցության գնահատման և այլ կոնվենցիաներ): Նշված միջգիտակարգային բնույթի հետազոտությունները արտացոլված են ՀՀ ԳԱԱ Նախագահության մի շարք որոշումներում, ազգային անվտանգության, շրջակա միջավայրի, սննդի, պարենի, տնտեսական, գյուղատնտեսական և մի շարք այլ ոլորտային որոշումներում, պետական ռազմավարություններում և որոշումներում (2023 թվականի մարտի 23-ի N356-Լ, <https://www.gov.am/am/National-Security-Strategy/>, <http://www.mnp.am/naxararutyun/strategy> և այլն):

Բացի այդ, ծրագիրը բխում է ԵԱՏՄ ստանձնած պարտավորությունների կատարման, մասնավորապես՝ քիմիական, կենսաբանական և ֆիզիկական վտանգների ներազդեցության արդյունքում ազգաբնակչության առողջական ռիսկերի գնահատման համար անհրաժեշտ միասնական մեթոդներով ռիսկի գնահատման պահանջից:

Ծրագրով նախատեսված հետազոտությունները միջգիտակարգային են (երկրաբանություն, աշխարհագրություն, կենսաբանություն, քիմիա, մաթեմատիկա, SS և այլն), որոնք միավորում են երկու գիտական ուղղություններ՝ երկրաբնապահպանություն (գեոէկոլոգիա) և շրջակա միջավայրի գիտություններ: Հետազոտությունների հիմնական խնդիրն է՝ կիրառելով վերոնշյալ գիտական ուղղությունների գիտամեթոդական հիմքն ու մեթոդական մոտեցումները, հասկացական ապարատը, ստեղծել էկոլոգիական և շրջակա միջավայրային վտանգների կանխորոշման մեթոդաբանություն, մշակել տեխնաձին գործընթացներից առաջացող վնասի նվազեցման տեխնոլոգիաներ և միջոցառումներ, ի հայտ բերել ռիսկային տարածքներ և խմբեր, վեր հանել քիմիական տարրերի պարունակությունների բնական հավասարակշռության խախտման պատճառներն ու գտնել նրանց կառավարման եղանակները և կիրառել ստացված արդյունքները՝ հասարակության էկոլոգիական անվտանգությանն ուղղված գիտահեն որոշումների կայացման ընթացքում:

Հետազոտությունների փորձարարական և լաբորատոր մասը կապահովվի ISO պահանջներին բավարարող սարքավորումներով և մեթոդներով հագեցած քիմիական լաբորատորիան: Հետազոտությունների իրականացման համար կօգտագործվեն արբանյակային ակտիվ և պասիվ համակարգերի բազմասպեկտրալ, ռադարային տարբեր տարածական, սպեկտրալ, ժամանակային լուծաչափի լուսանկարներ, անօդաչու թռչող սարքեր՝ բազմասպեկտրալ, ջերմային նկարահանման և լազերային սքանավորման խցիկներով, մեքենայական ուսուցման ալգորիթմներ՝ տեղեկատվական բազաների մշակման և մոդելավորման, ԱՏՀ ու հեռազննման տեխնոլոգիաներ թեմատիկ թվային քարտեզների մշակման նպատակով: Աշխատանքներն իրականացվելու են էկոկենտրոնի հմուտ և բարձրորակ անձնակազմով, որոնց մի մասը մասնագիտական վերապատրաստում է անցել ՌԴ-ի, Գերմանիայի, Իտալիայի, Իսպանիայի, Շվեյցարիայի, Մեծ Բրիտանիայի, և այլ երկրների առաջատար գիտական կենտրոններում և տարբեր տեղական և միջազգային որակավորման դասընթացներում:

Հատկանշական են էկոկենտրոնում 2023թ-ից ձևավորված «Գերբարձր լուծաչափի հեռազննման», «Տվյալագիտության և մեքենայական ուսուցման» և «Պարենային անվտանգության և սննդանյութերի գնահատման» գիտական խմբերը, որոնցից առաջին և երկրորդ խմբերն ապահովում են հետազոտությունների ընթացքում համապատասխանաբար գեոէկոլոգիական հետազոտություններում գերբարձր լուծաչափի (<2սմ) ԱԹՍ և դաշտային սպեկտրոմետրիկ եղանակով տվյալների ստացումը և դրանց մշակումը ժամանակակից ՄՈւ մեթոդներով, իսկ երրորդ խումբն ապահովում է սննդի սպառման և սննդանյութերի ընդունման գնահատման համար սննդակարգային հետազոտությունների իրականացումը:

Էկոկենտրոնում գործում են «Բնապահպանություն և բնօգտագործում» մագիստրոսական և ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի «Կրթություն հանուն կայուն զարգացման» ամբիոնները, որոնցում պատրաստվում են անհրաժեշտ որակավորման երիտասարդ մասնագետները: Առկա է նաև հայցորդների և ասպիրանտների ուսուցման հնարավորությունը, որն ապահովում է ակտիվ գիտնականների որակավորումը: Էկոկենտրոնը ակտիվ ներգրավված է 2024թ.-ից մեկնարկած Հայաստանի, բարձրագույն կրթական սեկտորում կառուցվածքային փոփոխություններին, մասնավորապես միկրո-որակավորումների ներմուծման և լայն տարածման միջազգային գործընթացին՝ այդպիսով, շարունակելով նաև լայն համագործակցությունը ՀՀ տարբեր պետական և մասնավոր ԲՈՒՀ-երի, ՄՈՒՀ-երի և դպրոցների հետ: Այս գործընթացում հատկանշական է նաև էկոկենտրոնի ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի «Կրթություն հանուն կայուն զարգացման» ամբիոնի կողմից մշակված «Աշխարհագրության դասավանդման հետազոտահեն կրթական մոդել» լրացուցիչ կրթության մոդուլային ծրագրի, որը ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարության կողմից 2025թ-ին երաշխավորվել է կիրառման:

4. Աշխատանքի բովանդակությունը (մինչև 3 էջ):

2026թ.-ին ծրագրով նախատեսված է շարունակել երկրաբնապահպանական/ՇՄ և էկոլոգիական, սննդի անվտանգության հիմնահարցերին ուղղված միջգիտակարգային հիմնարար և կիրառական բնույթի հետազոտությունները, որոնք բերված են ստորև՝ ըստ առանձին ուղղությունների և ստորաբաժանումների.

Շրջակա միջավայրի երկրաքիմիայի բաժին. նախատեսվում է իրականացնել քաղաքային տարածքների ՇՄ հողերի քիմիական կազմի հետազոտություններ՝ ներառյալ որոշ պոտենցիալ տոքսիկ տարրերի պարունակությունների և դրանցով պայմանավորված առողջական ռիսկերի մակարդակների փոփոխման ուսումնասիրություններ: Իրականացվելու են

- Քաղաքային տարածքների շրջակա միջավայրի հողերի քիմիական կազմի հետազոտություններ՝ ներառյալ որոշ պոտենցիալ տոքսիկ տարրերի պարունակությունների և դրանցով պայմանավորված ռիսկերի մակարդակների տարածաժամանակային փոփոխման ուսումնասիրություններ,
- Հրազդան գետի հատակային նստվածքների նմուշառում և անալիզ՝ գետային համակարգի էկոլոգիական ռիսկի գնահատման նպատակով:

Ռադիոէկոլոգիայի բաժին. Արագածոտնի մարզում ռադիոէկոլոգիական հետազոտությունների արդիականությունը պայմանավորված է մարզի տարածքում բնական ռադիոակտիվ նյութերի բաշխվածության ու միգրացիայի մասին տվյալների սակավությամբ, տարածաշրջանի կարևորությամբ գյուղատնտեսական տեսանկյունից, ինչպես նաև մարզի տարածքում ուրանաբեր գոտու (Արզական-Փարաքարի հանքային դաշտ) առկայությամբ: Ուստի 2026թ.-ին նախատեսվում է իրականացնել ուսումնասիրություններ ՀՀ Արագածոտնի մարզի տարածքում բնական և տեխնածին ռադիոնուկլիդների ակտիվության բաշխվածության օրինաչափությունների բացահայտման ուղղությամբ: Նպատակին հասնելու համար առաջադրվել են հետևյալ խնդիրները. ա) Արագածոտնի մարզի տարածքից նմուշառված հողերում, բնական ու տեխնածին ռադիոնուկլիդների նույնականացում և տեսակարար ակտիվության որոշում, բ) ռադիոնուկլիդների ակտիվության բաշխվածության քարտեզագրում Արագածոտնի մարզի տարածքում, գ) շրջակա միջավայրում ռադիոնուկլիդներով պայմանավորված մարդու առողջական (քաղցկեղածին) ռիսկի գնահատում:

Կենսաէներգիայի և կերային ռեսուրսների բաժին. բնական էկոհամակարգերի կայունության պահպանման կարևոր երաշխիք են հանդիսանում բնական խոտհարքների կենսաչափական, ֆիզիոլոգիական և կենսաքիմիական չափորոշիչները: 2026թ.-ին նախատեսվում է ուսումնասիրել ՀՀ տարբեր տարածքների բնական խոտհարքների արդյունավետության և բույսերի կենսաբանական որոշ ցուցանիշների (բերքի քանակ, բույսերի տերև/ցողուն հարաբերություն, պիգմենտների պարունակություն, ինչպես նաև ազոտի, ֆոսֆորի և կալիումի քանակություն) միջև առկա փոխադարձ կապը:

ԱՏՀ և հեռազննման բաժին. Լեռնային բնատարածքային համալիրների պահպանմանն ու տարածական պլանավորմանն ուղղված գիտահեն որոշումների կայացման նպատակով շարունակվելու է ակտիվ և պասիվ հեռազննման տեխնոլոգիաների կիրառմամբ լանդշաֆտային կայունության գնահատման գիտամեթոդական հիմունքների և լանդշաֆտների էկոլոգիական մոնիթորինգի հեռազննման համակարգի մշակմանն ուղղված աշխատանքները: Նախատեսվում է շարունակել

- ՀՀ տարածքներում լանդշաֆտային բաղադրիչների (օդ, հող, ջուր, բույս) էկոլոգիական վիճակի գնահատման հեռազննման մեթոդների կատարելագործման աշխատանքները՝ մասնավորապես օդատիեզերական ակտիվ և պասիվ հեռազննման համակարգերի

կիրառմամբ և սպեկտրոռադիոմետրիկ եղանակով բնական և մարդածին օբյեկտների էկոլոգիական վիճակի հեռազննման հայտանիշների մշակման ուղղությամբ,

- ՀՀ տարածքի մակերևութային ծածկի որոշ ձևերի տարածաժամանակային փոփոխության քարտեզագրման և առանձին հողատեսքերի (արոտներ, խոտհարքեր, պտղատու այգիներ և այլ) էկոլոգիական վիճակի գնահատման հեռազննման մեթոդների մշակման աշխատանքները:

«Տվյալագիտության և մեթենայական ուսուցման» խմբի կողմից շարունակվելու են հեռազննման տվյալների վերծանման համաշխարհային գրադարաններում առկա ալգորիթմների ուսումնասիրման և բաժնի հետազոտական աշխատանքներում, ծրագրավորմամբ և արհեստական բանականության մոդելների կիրառմամբ, դրանց ադապտացման աշխատանքները:

«Գերբարձր լուծաչափի հեռազննման» խումբը նախատեսում է շարունակել գերբարձր լուծաչափի (<2սմ) ԱԹՍ և դաշտային սպեկտրոմետրիկ եղանակով գեներացված բազմասենսորային (օպտիկական և լազերային սքանավորման) տվյալների ստացման և դրանց վերծանման մեթոդների մշակման աշխատանքները:

Սննդի շղթայի ռիսկերի գնահատման տեղեկատվությունը կենտրոն. ՀՀ-ն անդամակցում է Եվրասիական տնտեսական միությանն (ԵԱՏՄ) ու Առևտրի համաշխարհային կազմակերպությանը (ԱՀԿ), որի համաձայնագրի հիմնարար սկզբունքներից են սննդամթերքի անվտանգության, կյանքի և առողջության բարձր մակարդակի ապահովումը՝ սննդամթերքի անվտանգության ռիսկերի գնահատման գիտահեն գործընթացի միջոցով: Հետևաբար այս ուղղությամբ իրականացվող գիտահետազոտական աշխատանքներն արդիական են և խիստ կարևոր: 2026թ-ի պլանավորվող աշխատանքների նպատակն է աջակցել երկրում սննդամթերքի անվտանգության ապահովման ռիսկերի վրա հիմնված համակարգի զարգացմանը, ինչպես նաև բնակչության սնման կարգավիճակի գնահատմանը: Հետևաբար նախատեսվում է շարունակել բնակչության սննդակարգի ուսումնասիրման, քիմիական վտանգների ներգործությամբ պայմանավորված առողջական ռիսկերի բնութագրման աշխատանքները:

«Պարենային անվտանգության և սննդանյութերի գնահատման» խումբը և նախատեսվում է շարունակել բնակչության սննդակարգի ուսումնասիրման, մասնավորապես մակրո-սննդանյութերի ընդունման գնահատման աշխատանքները:

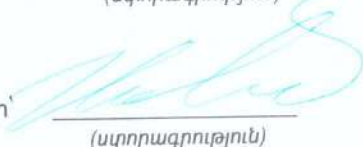
UNESCO-ի «Կրթություն հանուն կայուն զարգացման» ամբիոն. ամբիոնն իր կրթական, հետազոտական և ինովացիոն գործունեությամբ շարունակելու է աջակցել միջազգային կարևոր՝ «Կրթություն հանուն կայուն զարգացում», «Ցկյանս ուսումնառություն», «դեպի կանաչ տնտեսություն կայուն զարգացման աջակցում» ներգրավելով հանրակրթությունը և մասնագիտական կրթությունը», ինչպես նաև ՄԱԿ-ի «Կենսաբազմազանության մասին» Կողմերի 17-րդ հանդիպման (COP17) միջազգային կարևոր գործընթացներին՝ նպաստելով գիտության ոլորտի 3 (կրթական, հետազոտական և ինովացիոն) բաղադրիչների ինտեգրմանն ազգային, տարածաշրջանային և գլոբալ մակարդակներով:

Կազմակերպության
տնօրեն՝

(սփորագրություն)

(Լիլիթ Սահակյան   )
(անուն ազգանուն)

Ծրագրի գիտական ղեկավար՝

(սփորագրություն)

(Լիլիթ Սահակյան   )
(անուն ազգանուն)

ՕՐԱՑՈՒՑԱՅԻՆ ՊԼԱՆ *

«Շրջակա միջավայրի երկրաբնապահպանական հետազոտություններ» ծրագրի
 (ծրագրի անվանումը)

h/h	Իրականացվելիք միջոցառման			
	անվանումը	համառոտ բովանդակությունը	կատարման ենթակա գործառույթների նկարագիրը	կատարման ժամկետները
1	Շրջակա միջավայրի երկրաքիմիայի բաժին	Շրջակա միջավայրի երկրաքիմիական հետազոտություններ << տարբեր շրջաններում:	Քաղաքային տարածքների շրջակա միջավայրի հողերի քիմիական կազմի հետազոտություններ՝ ներառյալ որոշ պոտենցիալ տոքսիկ տարրերի պարունակությունների և դրանցով պայմանավորված ռիսկերի մակարդակների փոփոխման ուսումնասիրություններ:	I-II
			Հրազդան գետի հատակային նստվածքների նմուշառում և անալիզ	II- III
			Արդյունքների ամփոփում, Հոդվածների մշակում Հաշվետվությունների կազմում:	IV
2	Ռադիոէկոլոգիայի բաժին	Արագածոտնի մարզից հավաքված նմուշներում ռադիոնուկլիդների նույնականացում և ակտիվության որոշում	Նմուշների գամմա սպեկտրաչափություն, գումարային ալֆա և բետա ակտիվության որոշում	I
				II
			Հողային նմուշների ռադիոնուկլիդային կազմի հիման վրա պոտենցիալ էկոլոգիական և առողջական ռիսկի գնահատում	III
			Արդյունքների վերլուծություն և ամփոփում	IV
3	Կենսաէներգետիկայի և կերերի որակի բաժին	<< տարբեր տարածքների խոտհարքների ընդհանուր արդյունավետության, բուսախմբերի աճի խթանման մի շարք կենսաբանական պարամետրերի (պիզմենտներ,	Անհրաժեշտ նյութի հավաքագրում, ամփոփում, համակարգում, դաշտային աշխատանքների պլանավորում	I
			Բնական խոտհարքներում կատարել տարբեր արդյունավետության մակարդակ ունեցող տարածքների ընտրություն: Նմուշառում, դրանց նախնական պատաստում և լաբորատոր տարրալուծում	II
				III

* Իրականացվելիք միջոցառումները ներկայացնել եռամսյակային փուլերով:

		տերև/ցողուն հարաբերություն, NPK և այլն) ուսումնասիրում	Տվյալների ամփոփում, հաշվետվությունների և հողվածների նախապատրաստում	IV
4	ԱՏՀ և հեռազննման տեխնոլոգիաների բաժին	Ակտիվ և պասիվ հեռազննման տեխնոլոգիաների կիրառմամբ լանդշաֆտային կայունության գնահատման գիտամեթոդական հիմունքների և լանդշաֆտների էկոլոգիական մոնիթորինգի հեռազննման համակարգի մշակմանն ուղղված աշխատանքների շարունակում	ՀՀ տարածքներում լանդշաֆտային բաղադրիչների (օդ, հող, ջուր, բույս) էկոլոգիական վիճակի գնահատման հեռազննման մեթոդների կատարելագործման աշխատանքների շարունակում՝ մասնավորապես օդատիեզերական ակտիվ և պասիվ հեռազննման համակարգերի կիրառմամբ և սպեկտրոռադիոմետրիկ եղանակով բնական և մարդածին օբյեկտների էկոլոգիական վիճակի հեռազննման հայտանիշների մշակմանն ուղղությամբ:	I-II
			ՀՀ տարածքի մակերևույթային ծածկի որոշ ձևերի տարածաժամանակային փոփոխության քարտեզագրման և առանձին հողատեսքերի (արոտներ, խոտհարքեր, պտղատու այգիներ և այլ) էկոլոգիական վիճակի գնահատման հեռազննման մեթոդների մշակման աշխատանքների շարունակում:	III-IV
5	Սննդի շղթայի ռիսկերի գնահատման տեղեկատվական վերլուծական կենտրոն	Սննդամթերքում քիմիական վտանգների ներգործության գնահատում	Շարունակվելու են սննդամթերքի սպառման և քիմիական վտանգների պարունակության տվյալների համադրմամբ ռիսկի գնահատման աշխատանքները	I
		Սննդանյութերի ընդունման գնահատում	Բնակչության տարբեր խմբերի համար մակրոսննդանյութերի ընդունման գնահատում	II
		Աշխատանքների ամփոփում	Քիմիական վտանգների ներգործությամբ պայմանավորված ռիսկերի բնութագրում	III
			IV	
6	UNESCO-ի «Կրթություն հանուն կայուն զարգացման» ամբիոն	«Բնապահպանություն և բնօգտագործում» մասնագիտության շրջանակներում մագիստրոսական կրթության աջակցություն	Շրջակա միջավայրի պահպանության վերաբերյալ մագիստրոսական թեզերում նորարարության ներմուծում, սեմինար վարժանքների կազմակերպում, թրեյնինգների իրականացում	I
		ՄԱԿ-ի COP 17-ին ընդառաջ «Կենսաբազմազանության պահպանման մասին» թեմայով էկոկրթական դասընթաց-սեմինարներ, ամառային դպրոցներ	ՀՀ ԳԱԱ «Բուսաբանության» ինստիտուտի Հայաստանի կենսաբազմազանության տեղեկատվական և կրթական կենտրոնի հետ համատեղ գիտակրթական ծրագրերի և միջոցառումների իրականացում և լուսաբանում	II

	«Կրթություն ողջ կյանքի ընթացքում» գործընթացների շրջանակներում գիտակրթական հետազոտությունների իրականացում	«Կրթություն ողջ կյանքի ընթացքում» մոդելի փորձարկում և տարածում հանրակրթության և միջին մասնագիտական կրթության ոլորտում	III
	Տեղական և միջազգային համագործակցության խթանում, UNITWIN, GLOBE ցանցերի հնարավորությունների օգտագործում բնապահպանական նախագծերում	Տեղական և միջազգային կազմակերպությունների հետ կապերի ընդլայնում, տեղեկատվության փոխանակում GLOBE, UNITWIN Networks, Info CENN, EENCE և այլ ցանցերում:	IV

Կազմակերպության տնօրեն՝

 (ստորագրություն)

(Լիլիթ Սահակյան)
 (անուն ազգանուն)

Ծրագրի գիտական ղեկավար՝

 (ստորագրություն)

(Լիլիթ Սահակյան)
 (անուն ազգանուն)